

ELi õigus

Euroopa Liidul on oma õigussüsteem ja õigusaktid: peamised eeskirjad ja põhimõtted on sätestatud aluslepingutes. EL võib võtta vastu õigusakte, mida liikmesriigid peavad järgima ja kohaldama.

ELi õigus on siduv ja üldsusele kättesaadav [kõikides ELi ametlikes keeltes](#). [EUR-Lex](#) veebisaidi kaudu saab kasutada ELi õigusaktide terviktekste kõikides nimetatud keeltes ja otsida teatavaid õigusakte.

ELi õiguse allikad

ELi õiguse kaks peamist allikat on **esmane õigus** ja **teisene õigus**.

Esmase õiguse moodustavad lepingud, millega sätestatakse Euroopa Liidu õigusraamistik. Teisene õigus koosneb nende lepingute alusel vastuvõetud õigusaktidest, nagu määrused, direktiivid, otsused, kokkulepped ja lepingud. Peale selle on olemas ELi õiguse üldpõhimõtted, Euroopa Liidu Kohtu kujundatud [kohtupraktika](#) ja [rahvusvaheline õigus](#).

ELi õiguse eriomane joon on võimalus seda ELi liikmesriikide kohtutes otse kohaldada (vahetu mõju) ning ELi liikmesriikide õigusakte ei kohaldata, kui need satuvad vastuollu ELi õigusega (ülimuslikkus).

ELi esmane õigus (aluslepingud)

Esmast õigust võib pidada Euroopa Liidu ülimaks õiguse allikaks. Esmane õigus on Euroopa õiguskorra hierarhia tipus ja koosneb peamiselt järgmistest [lepingutest](#):

- aluslepingud: [Euroopa Liidu leping](#), [Euroopa Liidu toimimise leping](#) ja [Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamisleping](#),
- aluslepingute protokollid ja lisad, liikmesriikide Euroopa Liiduga ühinemise lepingud ja muud lepingud.

Koos sätestatakse nendes lepingutes võimu jaotus liidu ja liikmesriikide vahel, määratakse kindlaks otsuste tegemise protsess, ELi institutsioonide pädevus ja nende tegevuse ulatus poliitikavaldkondade kaupa.

Viimati vaadati ELi esmane õigus läbi [Lissaboni lepinguga](#), mis jõustus detsembris 2009. Eespool nimetatud lepingud sisaldavad Lissaboni lepinguga tehtud muudatusi.

ELi teisene õigus (õigusaktid, lepingud, kokkulepped jne)

Teisene õigus sisaldab nn ühepoolseid akte ning lepinguid ja kokkuleppeid.

Ühepoolsed aktid on enamjaolt loetletud [Euroopa Liidu toimimise lepingu](#) artiklis 288: määrused, direktiivid, otsused, arvamused ja soovitusel. Peale selle on eelnevatele lepingutele tuginevaid eriakte. Näiteks kriminaalasjades kohaldatakse endiselt raamotsuseid (need võeti vastu enne Lissaboni lepingu jõustumist, kui politsei- ja õigusalasel koostööl kriminaalasjades oli eristaatus, mille kohta leiate rohkem teavet järgmiselt lingilt: [kokkuvõtted - kriminaalasjad kuni novembrini 2009](#)).

Õigusloomeprotsessiga vastuvõetud õiguslikult siduvaid akte, nagu määrused, direktiivid ja raamotsused, nimetatakse õigustloovateks aktideks ehk õigusaktideks.

Lepingud ja kokkulepped hõlmavad rahvusvahelisi lepinguid ja kokkuleppeid või konventsioone, millele on alla kirjutanud ühendus või Euroopa Liit ning väljaspool ELi asuv riik või organisatsioon, liikmesriikidevahelisi lepinguid ja kokkuleppeid ning institutsioonidevahelisi kokkuleppeid või lepinguid ELi eri institutsioonide vahel.

Õigusaktide kokkuvõtted ja lisateave

Lisaks [EUR-Lexile](#), mis sisaldab ELi õiguslike dokumentide terviktekste, on veebisaidil [ELi õigusaktide kokkuvõtted](#) esitatud ELi õigusaktide peamised aspektid kokkuvõtlikult ja hõlpsasti mõistetavas keeles. Selles on esitatud umbes 3000 ELi õigusakti kokkuvõtted teabelehtedena, mis on liigitatud [ELi tegevusvaldkondadele](#) vastavate teemade kaupa. Teemad ulatuvad

põllumajandusest transpordini ja hõlmavad laiaulatuslikku ja ajakohastatud ülevaadet ELi õigusaktidest. Kajastamata on jäetud siiski vaid ajutist huvi pakkuvad juriidilised otsused, nagu toetuse andmise otsused.

 EUR-Lex veebisaidil jälgitakse õigusloome ettepanekuid ELi institutsioonide otsuste tegemise protsessi käigus ning [Europe Direct](#) täiendab muid andmebaase, pakkudes hõlpsasti loetavaid kokkuvõtteid ELi kohati pikkadest ja tehnilistest õigusaktidest (selle kaudu vastatakse ka kodanike küsimustele ELi kohta).

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Viimati uuendatud: 18/01/2019